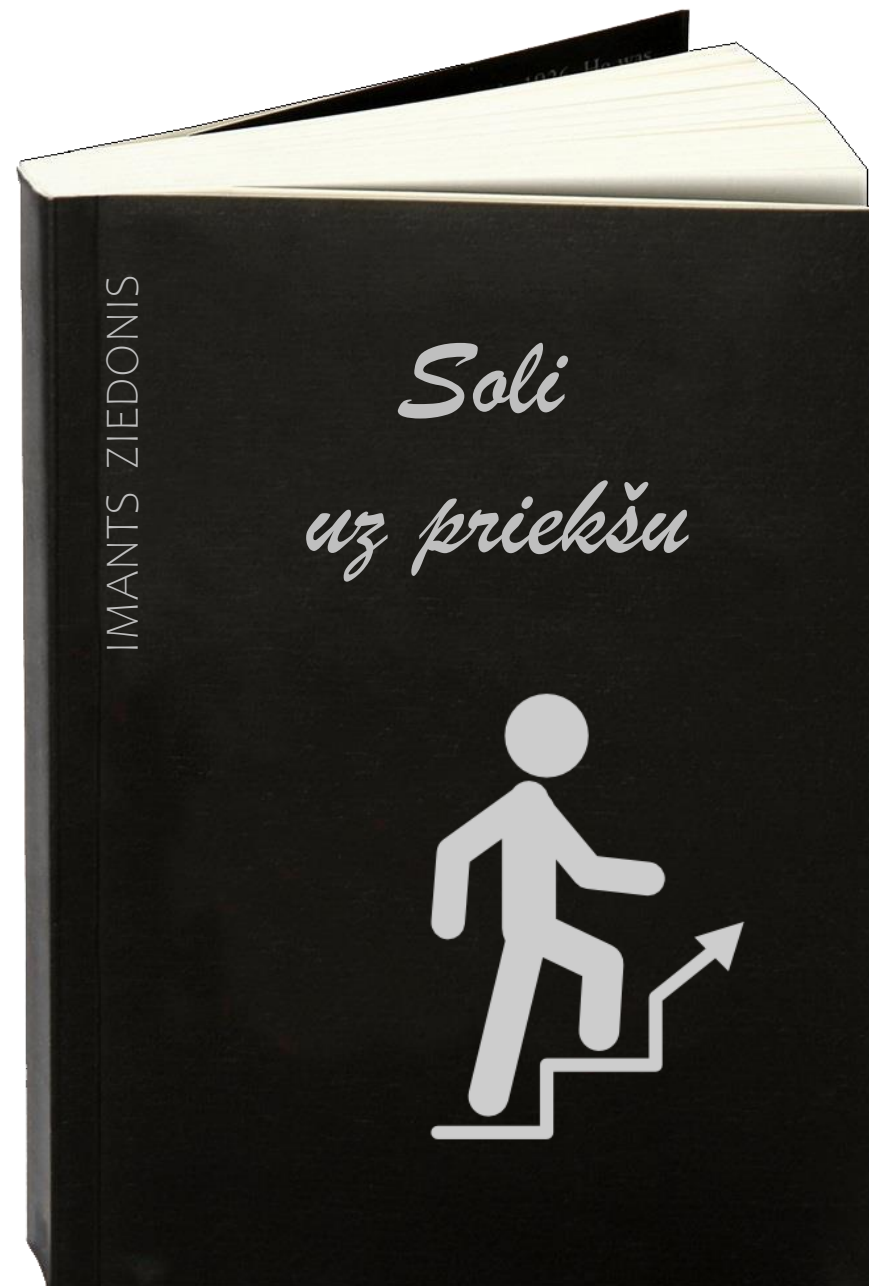

IMANTA
ZIEDOŅA,
DZEJOLU UN
EPIFĀNIJU
KRĀJUMS

IMANTS
ZIEDONIS

Soli
uz priekšu

Priekšvārds

Šis Imanta Ziedoņa dzejoļu un epifāniju krājums "Soli uz priekšu" satur iedvesmojošus dzejoļus un epifānijas.

Krājums "Soli uz priekšu" ir par uzdrīkstēšanos spert soli uz priekšu. Tāpēc arī krājumam ir tāds nosaukums.

Tas aicina priecāties par mazām lietām, sākt darīt tagad, nepadoties un mēģināt sasniegt iecerēto. Tas paredzēts, lai grūtos brīžos gūtu pārliecību par sevi, jo "Savu laimi katram pašam ir jāatrod".

Darbā ir iekļauti daudz ceļa un darba motīvi.

Dzejoļu un epifāniju krājums "Soli uz priekšu" ietver I. Ziedoņa epifānijas no 1. un 2. grāmatas, kā arī dzejoļus no Imanta Ziedoņa dzejoļu krājumiem: "Viegli", "Taureņu uzbrukums", "Motocikls" un "Foreles".

SATURS

No krājuma

VIEGLI

- 6 "Soļi"
- 7 "Priecāties par mazām lietām..."
- 8 "Gods Dievam augstībā..."

No krājuma

TAUREŅU UZBRUKUMS

- 10 "Tu, brāli, dari, ko vari!..."
- 11 "Man patīk caurumi sierā..."
- 12 "Nāk miegs..."
- 13 "Varonīgi izturēt..."

No krājuma

MOTOCIKLS

- 15 "Bezdelīgu un cilvēku bērniem"
- 16 "Bez mīlestības nedzīvojiet..."

No krājuma

FORELES

- 18 "Arī no turienes..."

Epifānijas

- 20 "Es eju uz telegrāfu"
- 22 "Krīti, kamēr tu vēl spīdi"
- 23 "Saule"
- 25 "Rīta pavēle"

- 27 Mans pārdomu komentārs
- 28 Mans pārdomu komentārs
- 29 Pēcvārds

NO KRĀJUMA

VIEGLI

Soļi

Ja gribi ātrāk tikt uz mājām,
ej kājām, cilvēciņ, ej kājām!
Jo tad ir pašam sava dvaša,
un solis pašam - arī paša.

Ja gribi ātrāk nokļūt mājās,
ļauj solim apstāties, kad stājas!
To tajā brīdī neapstrīdi!
Jo solis domā tajā brīdī.

Ļauj, lai viņš izdomā priekš tevis!
Tev, cilvēk, Dievs ir soli devis, -
ar soli mērāms gads un ēra,
ar soli mūžību Dievs mēra.

Un tāpēc nesaki: es ietu...
Bet - ej! Un saproti šo lietu:
vai ej uz veikalu vai teikās -
kāds tavus soļus skaitīs beigās.

1992

Priecāties par mazām lietām,
mazas sniega pārslas krīt.
Aizstaigāt uz tādām vietām -
nevar kartē saskatīt.

Tās nav ceļvežos, ne plānos,
tikai - ceļš tur pieved klāt,
mazas puķes pļavu klānos
iesāk tevi uzrunāt.

Sīkumi tie ir un nieki.
Eju. Un tik līksma sirds.
Garām aizjāj galminieki,
bajāri no somu pirts.

1992

Gods Dievam augstībā, un cilvēkiem – labs prāts!
Es neesmu šai dzīvē maldināts,
bet pats es esmu bijis nomaldījies –
jo savas gribas vien mans ceļš bij vijies.
Un, ja es tagad stāvu nesabijies
un augu te kā skaisti stādīts stāds –
gods Dievam augstībā, un cilvēkiem – labs prāts!

Gods Dievam augstībā, un cilvēkiem – labs prāts!
Es esmu piedzimis kā skaņa vārdā
un tālāk – latviski – jau nākošajā kārtā.
Kad Nīcā garais sauciens skan vai Bārtā,
es pieceļos, man piecelties liek kāds, -
gods Dievam augstībā, un cilvēkiem – labs prāts!

Man jāpastāv! Kas manas lietas kārtos!
Stāv cietumsargs un erceņģelis vārtos.
Viens nelaiž prom, bet otrs – nelaiž iekšā.
Es vēl te pastrādāšu vārtu priekšā.

Gods Dievam augstībā, un cilvēkiem – labs prāts!
Un, kur tu ej, tev ceļš ir gaismas klāts.

1992

NO KRĀJUMA

TAUREŅU
UZBRUKUMS

Tu, brāli, dari, ko vari!
Es varu, es darīšu arī.
Mums ābelēm nolauzti zari.
Bet saule stāv ābelēm pāri.
Ir saulei savi stari,
Tā svērs mūs vēl, svērs mūs arī.
Dari, brāli, ko vari!

Tas jādara man un tev arī.
Kari, jā, brāļu kari,
Mald-uguņu gājieni gari,
Bet auseklīm astoņi zari
Rītos stāv pāri
Dari, brāli, tu arī!

1985

Mans analīzes komentārs:

Šī dzejoļa moto ir darīt to, ko var izdarīt. Dzejolis veido pacilātu un iedvesmojošu noskaņu, jo liriskais “es” ir iedvesmots darīt. Viņš uzrunā un aicina darīt arī citus: “dari, ko vari!” Dzejolis sastāv no septiņrindes un sešrindes. To pēdējie vārdi, katrā rindā veido atskaņas ar nākošās rindas pēdējiem vārdiem. Dzejolī ir dažādi tēlainās izteiksmes līdzekļi: personifikācijas (saule stāv, Mald-uguņu gājieni, zari stāv), epiteti (auseklīm astoņi zari), metafora (brāļu kari).

Man patīk caurumi sierā.
Šai siera caurumu mierā,
Ielenkts no masas lielās,
Es stāvu tukšs un bez vielas.

Es eju te savā mierā.
Man nav grūti, ne šauri.
Pa burbuļu ceļu sierā
Es eju sieram cauri.

1984

Atslēgas vārdi:

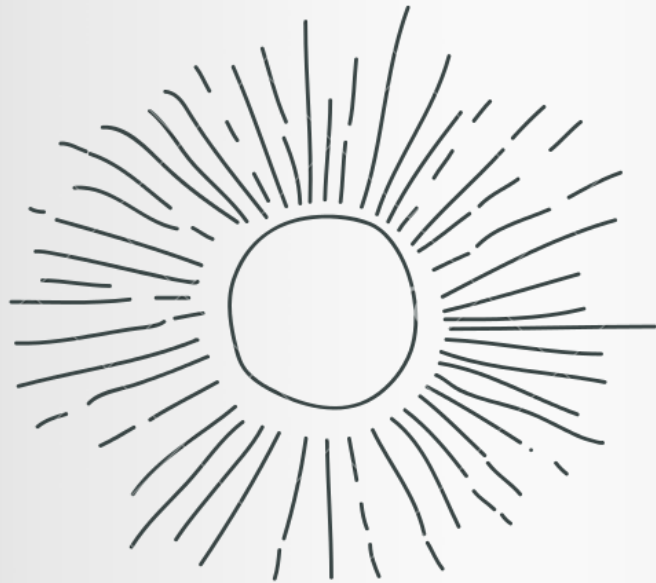
IET

MIERS

CEĻŠ

IELENKUMS

DOŠANĀS

Nāk miegs. Uzpeld liela, gaiša saule. Un
maziem, smalkiem punktiņiem pretī skrien
ceļš. Tu esi laimīgs cilvēks - tev piedāvājas!
Tev ir ceļa priekšlikums. Citiem ir tikai
priekšnojautas, tev ir - priekšlikums.

1983

varonīgi izturēt
varonīgi sevī sēt
varēšanu, pašiespēju
varonīgi savu seju

turēt pretī, nenovērsties
pretī
acis nenolaist
nenobīties
visa gaiss
kad sāk pretī briest un berzties
nenovērsties

varonīgi pieņemt to
pretinieku nolemto
apņemt, ieņemt, paņemt iekšā
to, kas stāv ar naidu priekšā
ieņemt sevī lēnā spēkā
sevī viņu izkausēt
jaunā vielā spēt

varonīgi novaldīt
asinis, kas sevī rit
pats savs zobens, ieročnesi
pats tu ierocis sev esi

apņemt viņus, nomierināt
ieņemt tos un skaidri zināt:
tas, kas savā gaismā spēs

apņemt tumsu, - uzvarēs.

paņemt, turēt
tos, kas tumst:
miers un miers, un miers ar jums.

1985

NO KRĀJUMA

MOTOCIKLS

Bezdelīgu un cilvēku bērniem

Ko es gribēju tev šodien pasacīt:
Skaistās dienās zālē ilgi rasa spīd.
Dzīve nāk, un dzīve iet, un dzīve izmainās,
Vienmēr prātā paliks pļavas rasā vizmainās,
Pat kad dienas vidū saulespuķes plauks,
Ilgu vālodze pēc rīta dzidrās rasas tīrās pērles,
mās!
Ne jau ilgi dzīves pļavās zelta rasas lās.

Ko es gribēju tev šodien novēlēt:
Bezdelīgu bērni ilgi lizdās sēd,
Un tad pēkšņi - kā? - neviens to nezina -
Vienā drošā jauno spārnu virzienā -
Paliek mājas, paliek lizda, paliek viss,
Priekšā tikai mākoņi un debesis.
Vai tad tas nav tas, ko vecās bezdelīgas grib -
Redzēt, kā pret sauli bērnu spārni zib?

Ko es gribēju tev šodien līdzī dot:
Savu laimi katram pašam jāatrod,
Savus draugus katram pašam jāsatiek,
Katram pašam jāsalst un jāapsnieg,
Katram pašam marta saulē jāatkūst
Un kā ābelei no augļa svara jānolūst.
Katram pašam jārūgst līdz raugam -
Tikai tā par cilvēkiem mēs augam.

1967

Bez mīlestības nedzīvojiet,
Bez mīlestības viss ir mazs!
Bez mīlestības dūmo krāsnis
Un maizi negriež nazis ass.

Un kāds ar atlauztu cirvi,
Ar trulu cirvi dienas tēš,
Un dīvains apnicības velniņš
Uz spožām gardīnstangām sēž.

Un it ne velna nevar saprast,
Kāpēc uz loga puķes zied,
Kāpēc no rītiem vajag celties,
Un kāpēc vajag gulēt iet.

Bez mīlestības nedzīvojiet,
Jo nav kas ņem un nav kas dod!
Un viens tu dzer no savas krūzes,
Viens savā maizes rikā kod,

Viens ej un pats pie sevis smaidi,
Viens savu rūpju vagu ar...
Cik daudzi cilvēki tā dzīvo,
Un izrādās - tā arī var.

Var jau...

1967

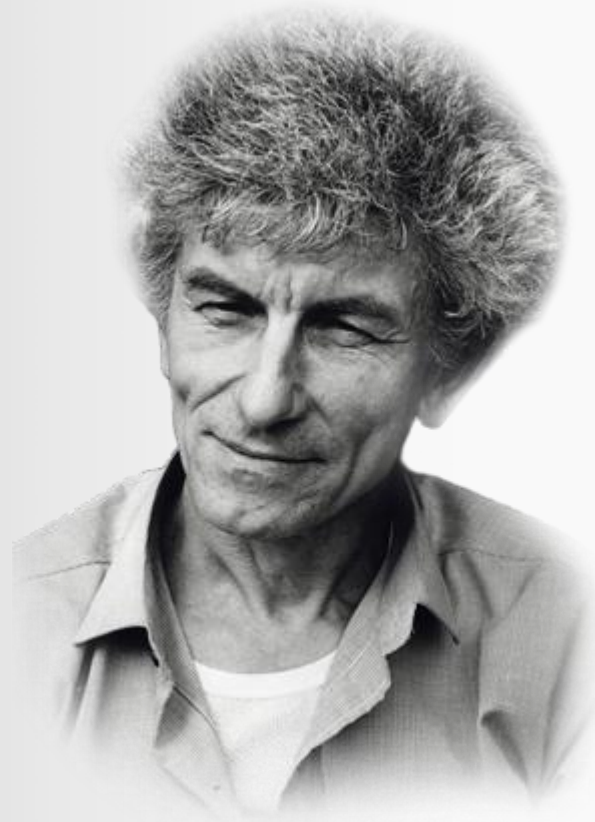
NO KRĀJUMA

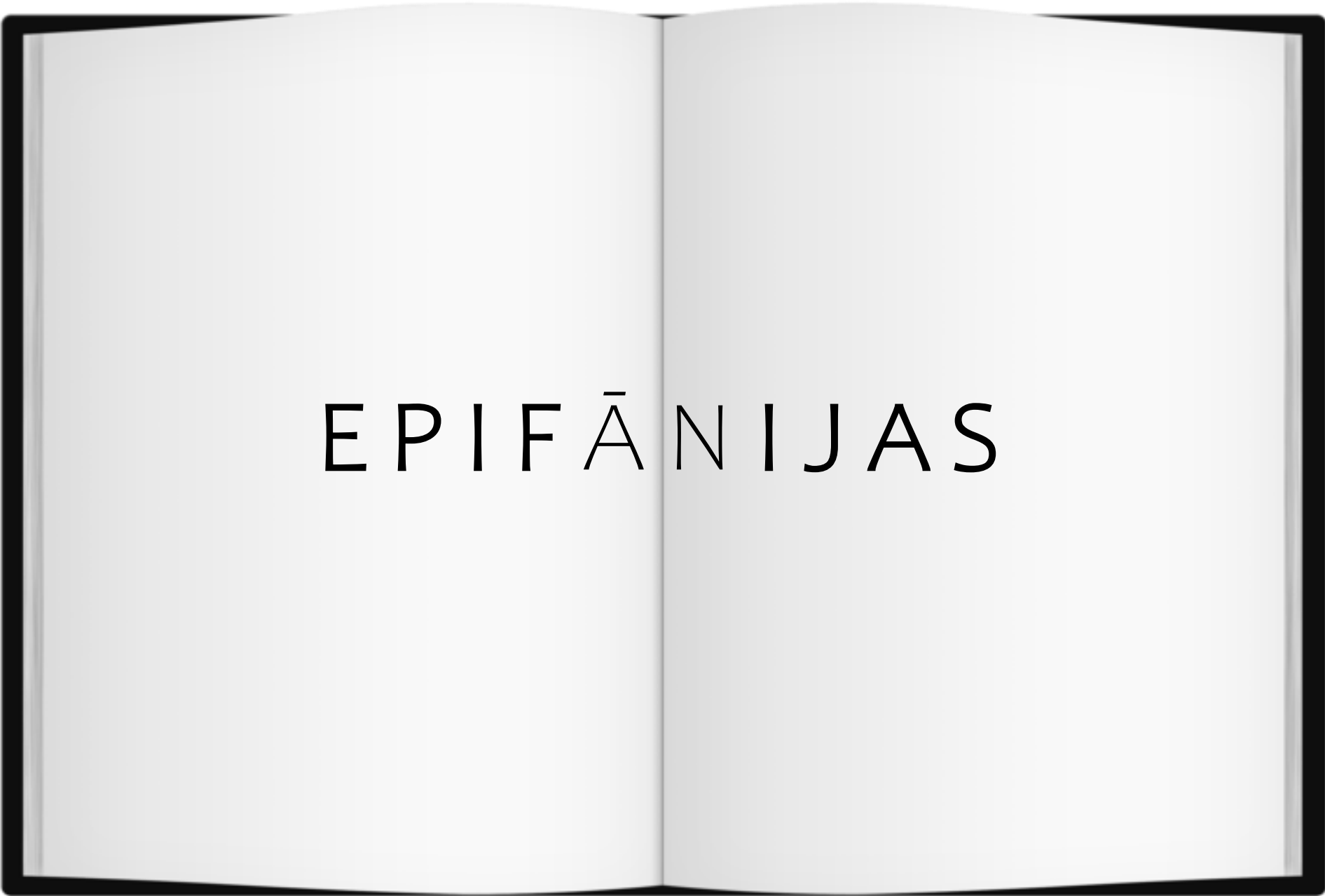
FORELES

Arī no turienes

Nebaidies, neviens tevi nevar norīt,
tev ir uzdevums. Un vai tu būsi lapa vai ūdens,
vai akmens kalnā - tev ir uzdevums.

1986

EPIFĀNIJAS

Es eju uz telegrāfu. Šodien gribu nosūtīt tev to mazo cilvēciņu, par kuru runājām.

— Tādu telegrammu mēs pieņemt nevaram, — man saka. —

Pārrakstiet, lūdzu! Pārrakstu un teksta beigās uzzīmēju atkal cilvēciņu, šoreiz guļus — lai var noguldīt uz teletaipa lentes.

— Lūdzu, nosūtiet ar visu cilvēciņu!

Bet man atbild: — Tādu telegrammu mēs pieņemt nevaram.

Un tad reiz vienā telegrāfā, kad jau biju visas cerības zaudējis tev šo cilvēciņu nosūtīt, kad biju dzirdējis: "Ko tādu?" — un: "Kas vēl nebūs!" — es teicu, vēlreiz saņēmis drosmi: — Lūdzu, nosūtiet ar visu cilvēciņu!

— Cilvēciņu telegrāfs nepieņem, — man atbildēja.

— Es par cilvēciņu samaksāšu atsevišķi.

— Par cilvēciņiem nemaksā. Vai nu tos sūta par velti, vai nesūta nemaz. — Un es jutu, ka viņa saprot, ko es runāju.

Lielā nopietnībā viņa pieņēma manu telegrammu, aizsūtīja, un, kaut gan es zinu, ka cilvēciņš palika uz papīra, kad visi burti aizlidoja elektroviļņos, es tagad sveicinu katru sievieti, kas viņai līdzinās. Viņa mani saprata.

Pasaule ir pilna ļoti interesantu sakarību. Un gudru. Mēs zinām un pazīstam tikai dažas. Pašas parastākās, varbūt var teikt — pašas primitīvākās. Koks — saknes — zeme. Plāns — darbs — alga. Viņš — viņa — kāzas — bērns. Vai tāpat: viņš — viņa — bērns.

— Par ko domā nazis?

— Par griešanu.

— Par maizi.

Redziet, cik skaidri un vienkārši!

— Par ko domā laiva?

— Par peldēšanu.

— Par airiem.

Redziet, cik šī pasaule ir sasodīti funkcionāla!

Viens cilvēks man atbildēja tomēr saprotoši.

— Par ko domā nazis?

— Par spuldzi.

_?

— Par spuldzi. Viņa ir tik spoža un apaļa...

Un patikšanā pats noklakšķināja ar mēli.

Ir dienas, kad lietas var sajaukt kā kārtis visjucekļīgākajā nekārtībā, bet paskaties — tās grupējas agrāk neredzētās kombinācijās, par kurām tev nebija ne jausmas: cepure, tava lepnā galvassega, apgāžas otrādi, un kāds tajā met nabaga dāvanu. Viens vīrs ar elektrosūkni vienu ezeru pārsūknē otrā ezerā, tu ar peņģerotu nes atpakaļ, un jūs abi esat vienlīdz stipri. Peņģerots uzvar ūdenssūkni, akmeņi apveļas ar vēderu pret sauli. Skaistā zobbirstīte tīra cirvim zobus, tas smaida svētlaimīgi, bet tērauda vīle mirst vientulībā.

Tas tikai sākumā liekas tā nesaprotami. Dzīvē tā ir, ļoti interesanti ir, un to visu var redzēt. Ir tādas dienas, kad var redzēt šķietami nesakarīgu lietu sakarību.

(1.grāmata)

Atslēgas vārdi

DIENA

SAKARĪBA

SĀKUMS

DZĪVE

VĒLĀK

Krīti, kamēr tu vēl spīdi! Vēlāk vairs neticēs, ka tu esi bijusi zvaigzne.

Aizej, pirms nodzisusi.

Cik daudz spīdekļu debesīs nodziest noliktā laikā un tos i neievēro. Bet pie krītošas zvaigznes piesauc laimi, pie krītošas zvaigznes...

Aizej, zvaigzne, laikā!

Tavs laiks, zvaigzne, ir — pirms laika.

Tas ir krītošas zvaigznes laiks.

Nenokavē!

Saskandini, atstāj kristāla skaņu gaisā un aizej!

(2.grāmata)

Saule. Šodien ir saule. Šodien kalni ir pilni slēpotājiem. Es to redzu griestos. Griesti, kad es guļu, man ir liels ekrāns. Tur ir rīta bērzi baltā sarmā. Vēl, saullēkta salā sprāgstot, sprakšķ sētu stabi, un gaiss ir violets, oranžs un rozains. Tā ir mana zeme. Brīnišķīga savā rīta sarmā, kad visa diena vēl priekšā, zaķu pēdām un baltām lidmašīnu švīkām debesīs.

Griesti ir mans platekrāns, mans "Palladium", pie kura negrūstās un nemīcās īgni, noguruši ļaudis. Tikai zaķa pēdas sniegā un slēpju vientuļā stiga.

Tur ir mājas zemiem, apsnigušiem jumtiem un saule.

Telefons ir mana koncertzāle. Kad tas zvana, es klausuli nepaceļu. Es tāpat ar to runājos.

— Labrīt!

— Labrīt!

— Vai tu zini, vecajās mājās jūras krastā mežrozēs zied. Visa māja vienās mežrozēs. Pļava pilna ziedošām jāņuzālēm. Un aiz tās māza birztala, stāvs krasts un liela jūra.

— Kas tās ir — jāņuzāles?

— It kā tu nezinātu. Brauc līdzi!

Tagad vajadzētu pacelt klausuli un teikt, ka es braukšu. Bet es laikam nebraukšu.

"Bezgribas cilvēkam nav ne individuālas, ne sabiedriskas vērtības. Netiek viņš uz priekšu ne privātā, ne sabiedriskā dzīvē."

Tas ir par mani.

"Privātā dzīvē tāds cilvēks daudz fantazē, domā, skumst un zūdās, bet neķeras pie darba."

Par mani.

Atkal zvana telefons. Nu tas vairs nav manas pasaules lokators. Ar atbaidošu riebeklību tas pasludinās man pienākumu. Es jau dzirdu, ko tas saka par mani:

"...bet neķeras pie darba. Viņš netic saviem spēkiem. Beidzot viņš paliek pretīgs gan sev, gan citiem. Viņš sāk nīst gan sevi, gan dzīvi."

Tā ir mana roka. Paralizēta, nejēdzīga, nevajadzīga. Tikai 40 centimetri ir līdz grāmatai uz plaukta, bet viņa to neredz. Viņa to neņems. Jo neviena strāvas ampēra nav viņas dzīslās. Ne volta.

Tā ir mana acs. Un otra. Abas ir manas acis. Viņas skatās pulkstenī. Laiks skrien maziem aplīšiem ap savu asi. Tik-kai, ti-kai, ti—kai, ti-----ka—i.

Laiks ir kustības skaitlis, teica Aristotelis. Bet kustība ir dzīvība. Tātad laiks skaita dzīvības soļus. Tātad man jāceļas un jāiet. Tik-tik-tik-tik-tik — jāiet, jāiet, jāskrien!

Bet es guļu, salicis rokas aiz galvas, un laiks aiziet. Es palieku, bet laiks aiziet. Pazūd tālumā aizvien klusākiem, klusākiem, klusākiem soļiem. Varbūt tie nemaz nav soļi, bet tur aizskrien jutīgi pirksti pa klavieru taustiņiem, varbūt, pametusi šo ievu šai līcī, aizlido lakstīgala pavasara ziedēšanai līdz...

Bet nepielūdzami, bezkaislīgi skaita pulkstenis — tik-kai, tik-kai, tik-kai. Un es nevaru piecelties. Es guļu uz ringa dēļiem, un lēni šūpojas ap mani pasaule krāsainos apļos. Tā mani vēro. Skaita. Vēl mazliet — un nokdauns. Vēl mazliet. Un es esmu uzvarēts. Ja es varētu piecelties. Tagad — piecelties. Četrpārus. Uz ceļiem. Un tad piecelties. Sajust virvju asumu ap sevi. Piecelties. Sajust savu dūri cimdā! Sajust izrāvienu un cimdā atsitienu citā cimdā! Sajust. Sajust svaigu šo pasauli kā rasotu gurķi rīta lapās. Tas ir tas, ko es vēlos. Tas ir, ko es vēlos. Tas ir tas, ko es vēlos. Reizēm es redzu: dienas stāv kā lielas krūzes rindā. Līdz bezgalībai. Bezgalīgā rindā, auksta ūdens pilnas un nosvīdušas. Tas ir tas, ko es vēlos. No rīta izsviest līdaku rasotā zālē. No rīta un rasotā. Vakara līdaka man nav vajadzīga. Es satinu auklu un skatos ūdenī, kamēr svīst atkal ausma. Tas ir tas, ko es vēlos.

Es meklēju svaigumu. Es zinu, ka tās ir manas zāles un tās mani darīs atkal veselu. No kā?

Es meklēju svaigumu. Es zinu, ka tās ir manas zāles un tās mani darīs atkal veselu. No kā?

No kā...

To tā uzreiz pateikt nevar. To jūs neviens nevarat pateikt, kā jūs izsīkstat. Bet katrs ir bijis sevi pazaudējis un sevi atkal meklējis, atkal meklējis — atkal meklējis. Atkalmeklēšana laikam ir īstā dzīve, citas dzīves īstenības man nav. Tāpēc es nebaidos par sevi.

Nebaidieties arī jūs par mani!

Rīta pavēle. Uzvarošā rīta pavēle.
Nokoncentrēties pa vienu līniju. Uzvaroši iet
pa līniju. Šodien iet pa smiltīm! Pa baltām,
pa melnām, pa dzelzsbrūnām smiltīm.
Nepacelt galvu uz debesīm, kas tur augšā vai
velns zina kur. Šodien debesu nav un nav
 citas līnijas. Tikai smiltis dziedošās, stiegošās,
smiltis tuksnesī degošās. Uzvaroši caur
smiltīm. Pāri tuksnešiem kā dzēšlapām iet
līnija. Nav neuzvaramu barhanu! Nav smilšu
vētras, kas var apbērt! Apbērts vai
neapbērts, pa smilšapakšu, pa smilšu virsu
— līnija ir neuzvarama. Tā nav ūdens, un
smilts to neizdzer. Tā nav uguns, un smilts to
nenodzēš. Tā ir līnija no sevišķi cietas
matērijas — mana gribas līnija.

Rīt — pa paeglīša matiem. Nokaitēta lode.
Putēdama caur tukšām serdēm. Čūkstēdama
caur sveķu māzeriem. Smilkstēdama un
zāgēdama, griezdamā un griezdamās.

Parīt — kā stars cauri ciemam. No suņiem
neбайдīdamās līnija, pie durvīm
nepārtraukdamās. Senos mūros atrod zelta
naudu, mīlestības vēstules un senas
proklamācijas. Redz un iet cauri sienām.

"Ej apkārt!" saka Lielais Līkais. Es eju cauri.
Visas taisnes ir liekušās apkārt šim biedēklīm.
Es zinu šo sajūtu: tu tuvojies viņam, aug bailes
un piesardzība, kaut kur zem diafragmas
velkoša sajūta, kņud matu saknes, ceļas mati
stāvus, bet bultas smaile jau iekaucas, skaļi, no
bailēm un no gribas — un nu jau vairs nav
laika, miljons dūrienu sekundē, un tu esi
uzvarējis. Tu esi — cauri. Lielais Līkais paliek —
aiz.

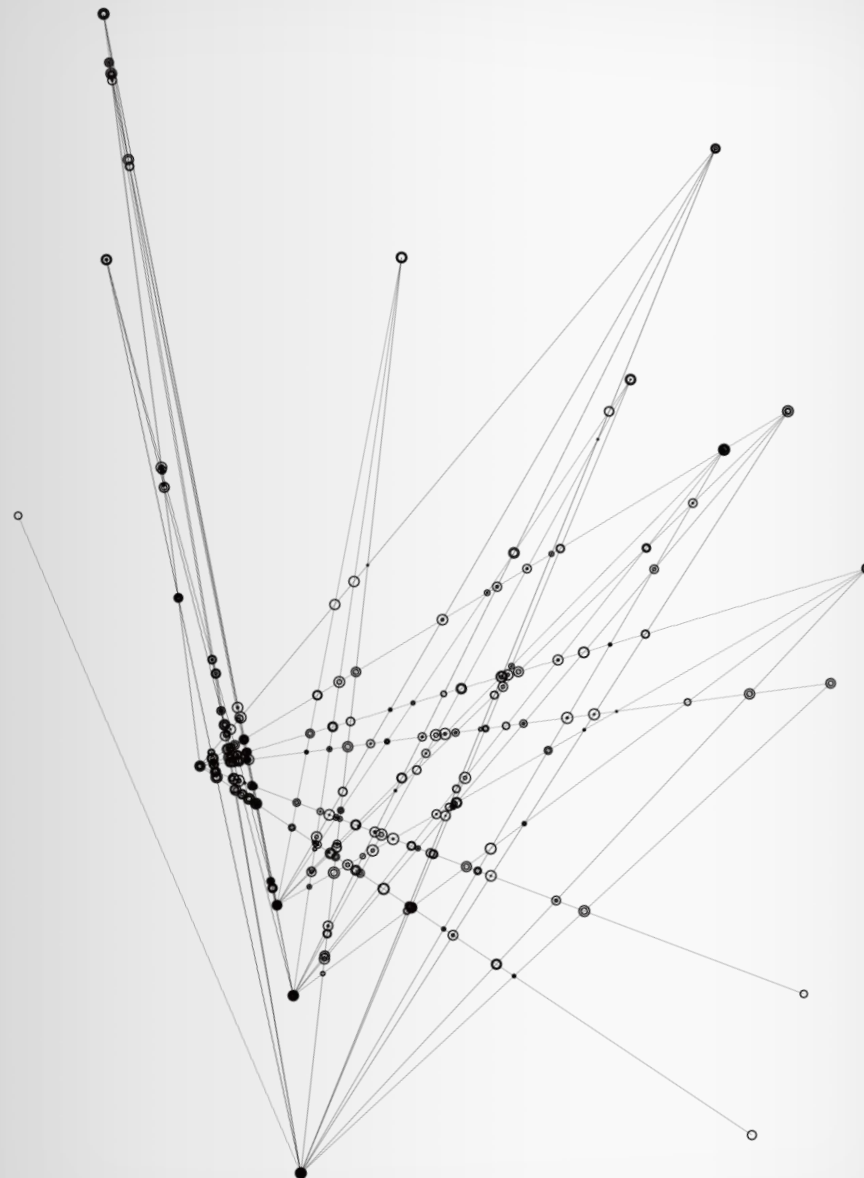
Un, kad tu ej jau ar citām taisnēm, kuras bija
gājušas apkārt, tu redzi, kā viņas mokās:

"Nevajadzēja klausīt. Es negribēju. Bet kaut
kas bija stiprāks par mani.

Liels Līkals, šis putnu biedēklis, ir bijis stiprāks. Viņš tās izlieca, salieca, aplieca apkārt. Viņš iznīcināja taisnes, bet viņš nevar iznīcināt taisni visapkārt. Viņš nevar iznīcināt taisnes principu.

Ej taisni! To var izdarīt. Tā kā tagad ārpriekšējie staigā pa gaismas stariem, tā mēs visi staigāsim. Nesalaužama un hipnotiski taisna līnija.

(2.grāmata)

Mans pārdomu komentārs

Lasot Imanta Ziedoņa dzeju, man ļoti iepatikās dzejolis “Bezdelīgu un cilvēku bērniem” no dzejoļu krājuma “Motocikls” (1965). Šis dzejolis, manuprāt, ir iedvesmojošs. Dzejolis ir par pieaugšanu un došanos tālāk “lielo” dzīvē meklēt savu ceļu. Arī es esmu jau pieaugusi un pavisam drīz man būs jāmeklē savs ceļš, jāspēr solis uz priekšu. Un šādā situācijā, pēc manām domām ir jāsaprot:

“Katram pašam jārūgst līdz raugam-
Tikai tā par cilvēku mēs augam.”

Katram cilvēkam vajag visu darīt pašam, nevis gaidīt, kad mamma vai kāds cits cilvēks izdarīs viņa vietā, jo tikai kļūdoties un darot cilvēks spēj augt, attīstīties un kļūt labāks.

Mans pārdomu komentārs

Imanta Ziedoņa epifānijā “Saule” liriskais “es” nespēj spert soli uz priekšu, jo tam trūkst gribas. Pēc manām domām, pasaulē ir daudz tādu cilvēku, kam trūkst gribas spert soli uz priekšu, piecelties, riskēt un mēģināt, ko mainīt. Imants Ziedonis uzskata, ka šādi, bezgribas cilvēki: “Netiek uz priekšu ne privātā, ne sabiedriskā dzīvē.” Tieši tāpēc es izveidoju šo dzejoļu un epifāniju krājumu, lai iedvesmotu cilvēkus doties uz priekšu, jo “Laiks ir kustības skaitlis, teica Aristotelis. Bet kustība ir dzīvība. Tātad laiks skaita dzīvības soļus.”.

Arī šajā epifānijā “Saule” liriskais “es”, pēc Aristoteļa vārdiem, saprata, ka viņam ir jāceļas un jāiet uz priekšu. Manuprāt, katram cilvēkam ir svarīgi atrast kaut ko, kas iedrošina un motivē.

PĒCVĀRDS

***Man, veidojot šo dzejoļu un epifāniju
krājumu, bija svarīgi, lai katrs lasītājs gūtu
iedvesmu spert soli uz priekšu.***

“Un tāpēc nesaki: es ietu...
Bet - ej! ”

“Sīkumi tie ir un nieki. ”

“Un, kur tu ej, tev ceļš ir gaismas klāts. ”

“Tu, brāli, dari, ko vari! ”

“Es eju te savā mierā.
Man nav grūti, ne šauri. ”

“Tev ir ceļa priekšlikums. Citiem ir tikai
priekšnojautas, tev ir - priekšlikums.”

“..pats tu ierocis sev esi...”

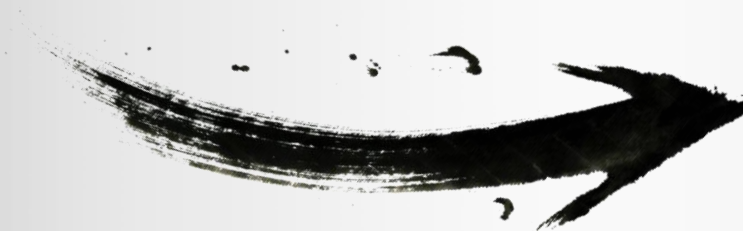
“varonīgi sevī sēt
varēšanu, pašiespēju...”

“Savu laimi katram pašam jāatrod...”

“Viens ej un pats pie sevis smaidi...”

“Nebaidies, neviens tevi nevar norīt,
tev ir uzdevums.”

SPER SOLI...

TIKAI UZ PRIEKŠU

